

Кладара - папратовият рай на Странджа

Има едно селце в Странджа планина, скрито дълбоко в дебрите и дарено от Господ с много красота и чистота. Чистота на въздух, на природа, на човешки отношения. Селото е основано през 17 век от преселници от Малко Търново и първоначално се нарича Кладара (вероятно от странджанската дума "клада" - дебело старо дърво, което реката носи по течението си. В някоя теснина то се запречва между двата бряга и служи за мост. Населението на селото днес е 6 жители - най-малкото село в Странджа.

За съществуващо на това място селище в древността свидетелстват тракийските могилни некрополи, следите от металургична дейност (рупи), останките на крепост от тракийски и късноантични времена.

градски и странджански иконописци, днес в църквата може да се види само една. Тук са разположени резерватът „Узунбуджак“ защитената местност „Руде-

терски панагир“. Свещените места на Св. Марина представляват комплекси от ма-настирче, лечебен извор (аязмо), дърво (или няколко дървета), на които се зака-

античност (IV-VI в.), периодът на зараждащата се Византия. Доказателство за тази приемственост е примерът с тракийската крепост Калето, известна още и като Кладарско градище, която била преизградена и укрепвана от римляни и византийци.

Днешното село е наследник на селище, което се е намирало в местността Селището, на 3-4 км западно от сегашното. В още по-далечно минало пък селото е било в местността Старият юрт. На сегашното си място селото възниква през XVII в., като селище, състоящо се от пръснати на разстояние една от друга колиби. Това са били колибите: Браяново, Марковци, Станковци, Буковци и др. Според вестник „Македония“, брой 31 от 1871 г., комплексът от махали, наречен Кладара (старото име на Сливаново)

на, както и тракийското скално светилище в м. Ватралова поляна, с изсечени в скалата каменни кръгове с диаметър 10-15 м. По всяка вероятност тук е почитан богът на слънцето Хелиос. В района на селото са отбелязани разработки на злато. В някои от тях са намерени стъклени чашки без столче, на дъното на които е имало следи от златоносен пясък.

На сегашното си място възниква през XVII век. Запазените къщи, с типичната за XIX век странджанска архитектура, му придават характер на уникален резерват. То е един от центровете на Преображенското въстание от 1903 г. в района на Странджа. При потушаването на въстанието Кладара е силно пострадала. Всичките 70 къщи и църквата са ограбени, а населението е избягало. Присъединено е към България едва през 1913 г., а към 1926 г. има 380 жители. След Втората световна война Сливарово (Кладара) е включено в крайграничната зона с ограничен достъп, което ускорява обезлюдяването на селото.

Южно от Сливарово се разкрива живописен пейзаж към дълбоко врязаната долина на р. Резовска, в която се намира едно от малкото находища на растителния ендемит Странджанско сапунче. Ливадите край селото са място за почивка и хранене на големи ята от щъркели при сезонната им миграция. Църквата „Свети Пантелеймон“ (19 век) е построена през XIX век върху основите на стара църква. По своя план тя е трикорабна базилика с женско отделение и открито преддверие. От иконите, дело на тревненски, лозен-

ново и се откриват останки от античната крепост Сливаровско кале.

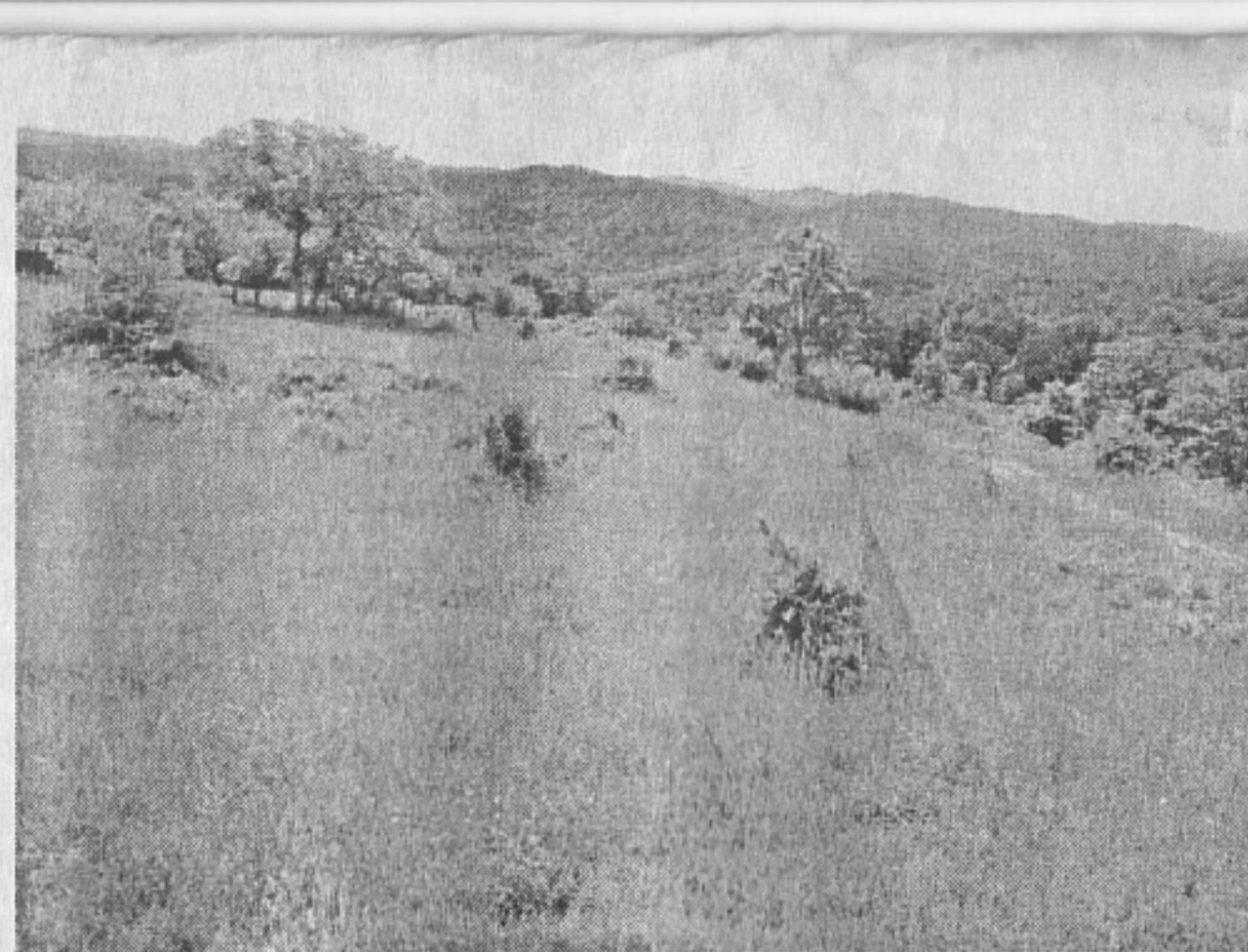
Тракийското оброчище Индипасха е древно тракийско оброчище под надвиснала скала, с бликащ в основата ѝ извор (аязмо). Намира се в дълбок и усвоен дол, обрасъл с гъста букова гора. Името се свързва с поклонения и вричане на курбани на самото място пет дена след Великден – Пасха. Местността се посещава целогодишно от стотици поклонници, търсещи изцеление чрез практикуване на древни обряди, в които основна роля има пречистващата и лековита сила на водата.

Пещерата-светилище Света Марина се намира на около 12 км от селото в източна посока. Уникално аязмо, разположено в едноименната пещера – водата, която капе от стените на пещерата, се събира в поставени на пода съдове и се възприема за аязма. Светилището е било най-големият култов център на светицата в Югоизточна Тракия, привличал в миналото поклонници чак от Цариград. Хора от близки и далечни села идвали тук на поклонение и “смиване” с лечебна цел. С тази пещера е свързана и много древна по произход традиция - при отвората в източната ѝ част или при иконата да се оставят умалени, изработени от тенекия или от сребро, изображения на болния орган или на цяла човешка фигура (вотиви). Вярвало се, че болестта ще остане върху изображението в пещерата. Денят на светицата (30 юли н. ст., 17 юли ст.ст.), бил голям празник за младежите и девойките в предбрачна възраст, затова в Странджа се нарича “леф-

чат конец, дреха или част от нея с вярата, че болестта, преминала в тях, ще се самоунищожи, а човекът ще се побере вкъщи напълно оздравял. Тези свещени комплекси се намират извън селищата, в ниски, усойни местности, най-често в пещера или дълбок дол. Така отиването към тези свещени места винаги е продължително слизание надолу.

Празникът на Св. Марина е нощен. Край нейните пещери и манастирчета поклонници правят трапези. Преспиват до пещерата с надежда за изцеление или за сън-знамение, в очакване на знак от светицата какво да направят, че да облекчат страданията си. След построяването на граничното съоръжение, пещерата на света Марина остава зад него и почитащите я поклонници започват да посещават едноименното аязмо в с. Граматиково. Освен Сливаровската, в Странджа е известна и Стоиловската пещера на света Марина. През 2005 г. поклонническото шествие до пещерата светилище Св. Марина на 30 юли (по нов стил) е възстановено от жителите на Сливарово и техните наследници.

Празниците на селото са на 9 август - Селски събор на Сливарово и ден на св. Пантелеймон На 30 юли се провежда поклонническо шествие до пещерата светилище Св. Марина. Село Сливарово се намира на 17 км от Малко Търново и на 95 км от Бургас, в един от най-труднодостъпните райони на страната ни. Разположено сред вековни, гъсти букви гори, наддолината на река Резовска, странджанското село е истинско предизвикателство за хората с откривателски дух. Сливарово се намира на границата със съсед-

на Турция. Ако решите да го посетите, трябва да знаете, че асфалтов път до там няма и е почти невъзможно да достигнете Сливарово без високопроходим автомобил. За да влезете в района на селото, трябва да минете през проверка и да получите съгласие от Гранична полиция.

Селото е малко и тихо, почти призрачно на фона на прекрасната странджанска природа и телените заграждения, зад които се вижда Турция. Селото е почти обезлюдено и в момента в него живеят само няколко души.

Сливарово е село с дълга история, която започва още по времето на траките. Селището носи името Кладара до 1951 г., когато получава името Сливарово. Има няколко легенди за Кладара и една от тях разказва, че по време на турското робство турски отряд пристигнал в селото да събира еничари. Хората от селцето скрили мъжките си рожби в една пещера наблизо и турците без успех ги търсили повечето от седмица. След безплодното търсене, на един от турците му хрумнала

идеята да пусне кученце от селото и да го проследи. Кучето завело турците до скривалището на младите момчета и те били изкарани на мегдана на селото и избити, а от телата им турците направили клада, която запалили за назидание.

В района на селото се намира защитената местност „Руденово“ със своите стари букови гори с кавказка боровинка и странджанска зеленика, горски формации от благун, източен горун и източен бук. Недалеч е и биосферният резерват „Узунбуджак“.

В разположената на левия бряг на р. Резовска, върху труднодостъпен хълм, крепост е намерено съкровище от тракийски тетрадрахми, сред които попада рядка тетрадрахма на бизийския цар Котис, с надпис „Печат на Котис“. Две от тях се намират в Бургаския археологически музей. С култовете на траките се свързва и древно оброчище с лечебен извор в местността Индипасха. Металургичната дейност и свързаните с нея селище и крепост просъществували и били доразвити и през римската епоха и късната

се състояло от 30 колиби (малки махали), а съвкупното им население, както и това на много други колиби и махали (общо 33 колиби с 474 къщи, или около 2500 души), се числяло към Малко Търново. Едва към Руско-турската освободителна война (1877-1878 г.) колибите Кладара се отделили в самостоятелна селска община - село Кладара.

В административно отношение, до 1878 г. Кладара, заедно с Малко Търново, се е числяло към Визенска кааза, Сливенски санджак, Одрински вилает, а след това, се причислява към новообразуваната Малкотърновска кааза, но вече към Лозенградски санджак.

За древните обитатели на селището свидетелстват могили и могилни некрополи в местностите Селище, Мекиш, Странджалиев баир, Блока, Ангел кехая, Станково и др. В района на Сливарово се намират останките на крепост от тракийски и късноантични времена. Тук е намерено и съкровище от тракийски тетрадрахми, сред които рядка тетрадрахма на бизийския цар Котис, с надпис „Печат на Котис“.

Язменски дол се намира в близост до с. Сливарово. Долът се влива в река Велека, която е най-голямата и най-дългата странджанска река (147 км). Потечението на Язменския дол, на около 1 час път от селото, са се образували множество тайнствени водопади и вирчета.

Ярослав Коюмджиев
Асоциация “Институт за
научноизследователска
и мониторингова дейност
в регион
Евразия” - Бургас
Снимки: Авторът